

Suomen luonnonsuojeluliiton Ikaalisten yhdistys ry.
ikaalistenluonto@gmail.com

LAUSUNTO

30.6.2023

Pirkanmaan liitto
pirkanmaan.liitto@pirkanmaa.fi

Lausunto Pirkanmaan vaihemaakuntakaavasta: Elonkirjo ja energia

Suomen luonnonsuojeluliiton Ikaalisten yhdistys yhtyy Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piirin lausuntoon Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Haluamme kuitenkin nostaa tässä omassa lausunrossamme muutamia yleisiä ja erityisesti Ikaalisten aluetta koskevia huomioita esille.

Yleistä

Pirkanmaan liitto on laatimassa luontoympäristöä ja energiantuotantoa koskevaa vaihemaakuntakaavaa. Sen tarkoituksena on täydentää ja muuttaa voimassa olevia Pirkanmaan maakuntakaavaa 2040 (hyväksytty. 27.3.2017) ja Keski-Suomen maakuntakaavaa (hyväksytty. 1.12.2017).

Mielestämme kaavan lähestymistapa on onnistunut, sillä se yhdistää maakunnan elonkirjon (so. luonnon monimuotoisuus) ja energiantuotannon mahdollisuudet samaan karttatarkasteluun. Lisääntyvä kotimaisen energian tuotanto vaikuttaa monella tavalla ympäristöön. Kaavaehdotuksen heikkoutena on kuitenkin se, että kaavakartassa esitetään vain päivitetty suojelualuemerkinnät. Maakuntakaavan muut suojelumerkinnät (so. Natura-alueet, eri suojeluohjelmiin perustuvat suojelualueet, kaavan S-alueet, MK-alueet sekä ilmeisesti myös aikaisemmin perustetut METSO-ym. alueet) puuttuvat kaavaesityksestä. Tämä hankaloittaa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden ydinalueiden sekä ekologisten yhteyksien tarkastelua suhteessa esitettyihin energiantuotantoalueisiin.

Pirkanmaan maakuntakaavassa suojelualuemerkintöjä on käytetty perinteisesti hyvin säästeliäästi, kun verrataan muihin maakuntiin. Satakunnan maakuntakaavassa ohjataan maankäyttöä S- ja SL-merkintöjen avulla. Kaava-alueiden toteutumista ja luonnonarvojen kehittymistä myös seurataan. Varsinais-Suomen vuosi sitten valmistuneessa luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa on soidensuojelun täydennysesityksen suojelukohteet (ns. SSTE-kohteet) nostettu maakuntakaavan suojelukohteiksi (S-kaavamerkintä). Kysymyksessä ovat valtakunnallisesti arvokkaat suokohteet, jotka täydentävät nykyistä soidensuojelualueverkostoa.

Ikaalisissa suojelualueita on niukasti, vaikka METSO-suojelu onkin jonkin verran paikannut tilannetta. Ikaalisissa soiden ojituspörosentti on hyvin korkea, ja suojeltuja soita on vain Seitsemisen kansallispuistossa. Tässä mielessä SSTE-kohteiden suojelu on erityisen tärkeää, sama tilanne lienee muuallakin Pirkanmaan kunnissa. Esitämme S-kaavamerkinnän käyttöä myös SSTE-kohteilla.

Maakuntakaavan suojelumerkintöjen tulisi olla myös velvoittavia siltä osin, kun suojelun perusteet ovat lakisääteisiä: Vatulanharju-Ulvaanharjun Natura-alueella FI0309001 on kaksi kaavan S-suojelualueetta, jotka kattavat Vatulanharjun ja Ulvaanharjun lakialueet ja etelänpuoleiset paahderinteet. Näiden kaava-alueiden suojeluperusteena on luonnonsuojelulaki, kun muu osa harjusta on maa-aineslain ja rakennuslain suojaama Natura-alue. Vatulanharjun kaavassa olevia Natura-alueita ei ole toistaiseksi muodostettu suojelualueeksi, vaikka valtakunnallisen linjauksen mukaan niin tulee tehdä.

Kaavatyössä oli selvitetty maakunnallisia viheralueyhteyksiä, mutta niiden katsottiin toteutuvan lähinnä maaseutualueiden kautta. Vatulanharju ja Hämeenkanas muodostavat aidon viheryhteyden Jämijärvelle ja edelleen muualle Satakuntaan. Tämä ekologinen yhteys on tunnistettu myös Satakuntaliiton teettämässä viherrakenneselvityksessä (2021). Alueella on paljon luonnonarvoja, mm. kaavan lähtötietoina käytetyssä Pirkanmaan uhanalaiset lajit ja luontotyypit -selvityksessä esille noussut Konkanneva sijaitsee Hämeenkanalla. Myös metsäisten viheryhteyksien turvaaminen tulee huomioida kaavassa.

Kaavatyössä on hyödynnetty Zonation-ohjelmaa. Mielestämme tuloksiin pitää suhtautua hienoisella varauksella: ohjelma painottaa alueita, joista on paljon kerättyä lajistotietoa. Arvokasta luontoa on myös muualla.

Ehdotukset tuulivoima-alueista

Tuulivoima on tärkeässä roolissa uusiutuvan, kotimaisen energian tuotannossa. Suurien voimala-alueiden sijoittaminen vaatii kuitenkin huolellista arviointia, jossa maakuntakaavan tulisi olla keskeisessä osassa. Tuulivoiman rakentamisessa tulisi käyttää ympäristöoikeudesta tuttua varovaisuusperiaatetta; emme tiedä vielä, miten teollisuusluokan suuret voimalat ja niiden keskittymät vaikuttavat ympäristöön. Näemme ongelmana, että Pirkanmaan tuulivoimatuotanto keskittyy hyvin vahvasti maakunnan pohjoisosiin.

Ongelmia aiheuttaa myös se, että vaihemaakuntakaava tulee viiveellä maakunnan tuulivoimarakentamiseen ja -suunnitelmiin nähden. Tämä näkyy Ikaalisissa erityisesti Tevaniemen hankkeessa, jonka suunnittelu on jo pitkällä. Hankealue on huomattavasti suurempi kuin maakuntakaavassa on esitetty. Tämä aiheuttaa sen, että voimaloita suunnitellaan varsin lähelle asutusta. Myös vaikutukset maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen kasvavat.

Näkemyksemme mukaan hanketta ei tulisi toteuttaa suunnitellussa laajuudessa.

Maakuntakaavassa tulisikin esittää sitovat yleisperiaatteet voimaloiden sijoittamiselle. Tämä koskisi myös tilanteita, jossa voimalayksiköitä on vähemmän kuin kahdeksan.

Vatulanharjun eteläpuolelle suunniteltu Konikallion tuulivoima-alue ei ole toteuttamiskelpoinen sijaintinsa vuoksi. Harjujen suojeluohjelmaan kuuluva ja Natura-suojeltu Vatulanharju-Ulvaanharju kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen. Vatulanharjun erityispiirteenä on

harjun laelta kauas etelään avautuva näkymä sekä erityinen kulttuurihistoria. Myös harjun geomorfologia ja eliölajisto ovat arvokkaita, minkä vuoksi edustavimmat alueet ovatkin luonnonsuojelulla suojattuja. Harjun jyrkkä etelänpuoleinen paahderinne on valtakunnallisesti edustava. Vatulanharju on myös yhdyskuntien vesihuollon kannalta tärkeä pohjavesialue. Esitämme, että Konikallion tuulivoima-alue poistetaan vaihemaakuntakaavasta. Vatulanharjua ja Hämeen Kangasta tulisi kehittää virkistysympäristönä, jossa luonnonsuojelun reunaehdot otetaan huomioon.

Unnanneva on Jämijärven rajalle sijoittuva pieni kolmen yksikön tuulivoima-alue. Alue yhdistyy Jämijärven puolella Ratiperän tuulivoima-alueeseen, jolloin yhteisvaikutukset kasvavat. Unnannevan alue tulisi huomattavan lähelle Kovelahden ja Koverannan asutusta. Alueella on myös kaksi suojelualuetta, jotka vaikuttavat voimaloiden sijoittamiseen. Esitämme, että Unnannevan alue poistetaan kaavasta.

Myös Horhalanperän esitetty tuulivoima-alue on sijaintinsa ja kokonsa puolesta ongelmallinen, sillä kaava mahdollistasi peräti 35 suuren tuulivoimalan pystyttämisen Seitsemisen kansallispuiston länsipuolelle. Näyttäisi siltä, että voimala-alue tulisi vain noin kahden kilometrin etäisyydelle kansallispuistosta. Kaava-alueella tulee pienentää huomattavasti ja sijoittaa se rautatien lähelle. Radanvarsi on sijoituspaikkana sopiva, sillä alueen ääniympäristö on jo muuttunut. Myös voimansiirtolinjat kulkevat lähellä.

Turvealueiden merkinnät

Turpeen käyttö on vähentynyt nopeasti viime vuosina. Kaavaluonnokseen on kuitenkin sisällytetty kaikki maakuntakaavan turvealueita koskevat aluemerkinnot, jotka kattavat huomattavan osan Ikaalisten pinta-alasta. Turvetta on otettu vain läntisimmältä alueelta. Kaavamääräys mahdollistaa edelleen turpeen ottamisen hyötykäyttöön, mutta korostaa myös tuotannosta poistuvien alueiden ennallistamista, jatkokäyttöä ja vesiensuojelua. Yksi tuotantoalueiden jatkokäyttömuoto voisi olla aurinkoenergian tuottaminen. Turvetuotantoa ei tule laajentaa uusille alueille Ikaalisissa, vaan mahdollista uutta turpeenottoa on tarkasteltava jo luvitettujen nostoalueiden yhteydessä niin Ikaalisissa, Pirkanmaalla kuin lähimaakunnissakin. Kaavaluonnoksesta on syytä poistaa ne turvealueiden kehittämisen kohdealueet, joissa turvetuotantoa ei ole ollut.

Kansallispuistojen kehittämisvyöhyke

Seitsemisen kansallispuisto on arvokas luonnonsuojelualue ja tärkeä Ikaalisten luontomatkailun kannalta. Kansallispuisto käyttöpaine kohdistuu suurelta osin Multiharjun aarnimetsään sekä Koveron perinneympäristöön, jotka sijaitsevat Ikaalisten alueella. Ikaalisten näkökulmasta kansallispuiston laajentaminen parantaisi puiston luonnonsuojelullista edustavuutta ja samalla tasaisi arvokkaiden kohteiden käyttöpainetta.

Kaavaluonnokseen lisätty kansallispuistojen kehittämisvyöhyke noudattaa luontojärjestöjen esitystä Seitsemisen ja Helvetinjärven laajentamisesta ja yhdistämisestä valtion maita pitkin. Laajennusalueet sijoittuvat Ylöjärven ja Ruoveden kuntien alueelle. Tavoitteeksi tulee asettaa

kansallispuistojen väliin jäävän alueen kehittäminen ja suojelu. Kaavamääräystä tulisi muuttaa niin, että metsien käsittely palvelisi talousmetsien ja ojitettujen soiden ennallistamista.

Kehittämisvyöhykettä tulee laajentaa myös Ikaalisten puolella. Esimerkiksi Hirviharjun itäpuolella oleva Hoseusneva on Seitsemisen muista soista poikkeava, aapasuomainen minerotrofinen suo, jonka ennallistaminen olisi mahdollista.

Ikaalisissa 30.6.2023

Suomen luonnonsuojeluliiton Ikaalisten yhdistys ry.

Sari Jaakkola, puheenjohtaja

Sonja Lamppu, sihteeri